

PROBLEMI VREDNOVANJA U RITMIČKOJ GIMNASTICI

1. UVOD

Ritmička gimnastika kao konvencionalni sport cikličkih i acikličkih pokreta spada u kompleksne sportove kako po strukturama elemenata tako i po njihovoj biomehaničkoj i funkcionalnoj analizi (4). Zbog toga je vrednovanje u tom sportu oduvijek predstavljalo problem koji gotovo ni do danas nije do kraja riješen.

Ako se usporede načini vrednovanja od početka do danas uočiti će se razlike pri čemu će ipak problem ostati isti. U postupku vrednovanja prosuđivala se vrijednost gimnastičke vježbe jedinicama ordinarne skale i na taj su način ocjene posredno određivale kvalitetu vježbe.

60-tih godina, kada je prvi puta na prvom svjetskom prvenstvu donesen Pravilnik za ocjenjivanje vježbi u ritmičkoj gimnastici svaka je vježba ocijenjena na skali od 1 do 10 bodova (3). Kako se zapravo prosuđivalo je li jedna vježba bolja od druge subjektivnom ocjenom sutkinja, rezultati natjecanja su imali samo obilježja ljestvice ranga, pri čemu se mogao samo utvrditi redoslijed natjecateljki, ali ne i razlika u kvaliteti. Iz aspekta sportskog nadmetanja to je u početku bilo zadovoljavajuće ali ubrzo je ipak postalo nedostatno za ozbiljno vrednovanje između sve većeg broja natjecateljki.

2. ANALIZA SUBJEKTIVNOG NAČINA VREDNOVANJA

Budući da je ritmička gimnastika kompleksan sport kojeg procjenjuju sutkinje, prišlo se objektivizaciji u prvom redu detekcijom faktora koji oblikuju interpretaciju vježbe od strane vježbačica, a zatim i faktora koji ovise o sutkinjama kao mjernom instrumentu (1). Došlo se je do slijedećih zaključaka:

- Vježbačice su vježbale svaka svoju vježbu i interpretacija je bila različita!
- Motoričke mogućnosti izvođenja pokreta bile su različite!
- Korištenje prostora i amplitude pokreta nisu iste!
- Osobnost vježbačice da kroz vježbu izrazi svoje osjećaje, da s vježbom «živi», nisu kod svih vježbačica jednake!
- Jedinstvo vježbe i glazbe (koja diže publiku «na noge») nije kod svih vježbačica ista!

Očito se u ocjenjivanju nešto treba promijeniti! *Hoće li rješenje biti to da se ocjene za kompoziciju odvoje od ocjene za izvedbu? To se je i dogodilo.*

Uočeni su i faktori koji utječu na vrednovanje od strane sutkinja, a ti faktori ne bi smjeli utjecati na vrednovanje vježbi u ritmičkoj gimnastici. Nije bio problem u strogim i blagim sutkinjama, već u njihovoj dosljednosti vlastitom kriteriju. Zbog toga se je odbacilo najvišu i najnižu ocjenu, pa se vrednovanje oblikovalo zbrojem preostalih ocjena i dijeljenjem s brojem preostalih sutkinja. U svakom slučaju ustanovljeno je da sutkinje čine slijedeće greške u vrednovanju:

- razlike zbog osobne jednadžbe vrednovanja uspoređujući pogreške sa svojim subjektivnim sposobnostima, koje su u osnovi ovisne o stručnoj osposobljenosti sutkinje,

- halo-efekt, kao subjektivna pogreška u vrednovanju proizašla iz stava prema vježbačici, njezinom dotadašnjem uspjehu ili neuspjehu na natjecanjima, posebno kada se radi o onima koje nisu niti najbolje niti najlošije; tu su se najviše razlikovale ocjene pojedinih sutkinja,
- «logična» pogreška koja proizlazi iz usporedbe između ocjena dviju različitih vježbi, tj. ako je na jednoj vježbi postignuta visoka ocjena ne znači da ona mora biti i u drugoj vježbu visoka,
- pogreška sredine, tj. tendencija sutkinje da daje srednje ocjene zanemarujući pri tome i veće razlike u kvaliteti između pojedinih vježbi ili vježbačica,
- pogreška diferencijacije koja je u osnovi nastojanje sutkinje da na svaki način istakne razliku između vježbačica pa iz toga proizađe, da je samo jedna vježbačica visoko ocijenjena dok je ona odmah iza nje dobila znatno nižu ocjenu,
- tendencija prilagođavanja kriterija ocjenjivanja kvaliteti i rangu natjecanja, pa se tako može dogoditi da je na slabijim natjecanjima kriterij blaži a ocjene više i ne pokazuju stvarno dostignuće pojedine vježbačice.

Edukaciji sutkinja mora se posvetiti posebna pažnja, bez iskustva se ne može sudjelovati u sudačkim komisijama, postrožiti kriterij za sutkinje, uvesti ocjenjivanje sutkinja!

3. VREDNOVANJE U RITMIČKOJ GIMNASTICI KROZ POVIJESNI RAZVOJ

Pregledom povijesnog razvoja vrednovanja u ritmičkoj gimnastici uočiti će se promjene povezane za sam razvoj ovog sporta. Raspored bodova za pojedine vježbe nije uvijek bio isti. Do 1980-tih godina sve su sutkinje ocjenjivale do najveće ocjene koja je iznosila 10 bodova. Iz Pravilnika za ocjenjivanje iz 1985.g. vidljivo je da se 10 bodova dijeli na taj način da je 7 bodova moguće dodijeliti za kompoziciju i to za broj i vrijednost elemenata težine, odnosa glazbe i pokreta, tehničku vrijednost kompozicije i originalnost koja sadrži nove elemente i veze između elemenata. Preostala 3 boda dodjeljivala su se za tehničko izvođenje (amplitudu, pravilnost, lakoću i koordinaciju), opći utisak, sigurnost, eleganciju, dinamizam, izražajnost i individualnost.

Već u slijedećem olimpijskom ciklusu raspored za podjelu bodova tj. vrednovanje vježbi se mijenja tako da se odjeljuju komisije. Komisija koja vrednuje kompoziciju ima na raspolaganju 5 bodova (za tehničku vrijednost 4,80 bodova, za raznovrsnost glazbe po ritmu i dinamici te originalnost 0,10 bodova i dodatne težine 0,10 bodova). Komisija koja vrednuje izvođenje do 4,80 bodova a za virtuoznost može još dati 0,10 i za rizik 0,10 bodova, ukupno isto 5 bodova, pa je najveća moguća ocjena iznosila ukupno 10 bodova za jednu vježbu.

Olimpijski ciklus od 1992.-1996.g. donio je promjene. Određeno je 10 bodova za kompoziciju i 10 bodova za izvođenje, pa je najveća konačna ocjena za jednu vježbu bila 20 bodova. U cilju povećanja objektivnosti uvedena je veća edukacija sutkinja, one polažu licencu za suđenje, a uvedene su i sankcije po kojima se neobjektivne sutkinje moglo isključiti iz daljeg natjecanja.

4. VREDNOVANJE U OLIMPIJSKOM CIKLUSU OD 2000. DO 2004. GODINE

Sve brži razvoj ritmičke gimnastike, a osobito nakon Olimpijskih igara u Sidney-u, uvjetovao je da se prvi put promijenio Pravilnik za ocjenjivanje (2) između dvije olimpijade (mijenjao se uvijek poslije i vrijedio je do slijedeće). Potreba za povećanjem objektivnosti već je i prije dovela do diferencijacije sudačkih komisija i to na tri komisije:

- komisija za tehničku vrijednost kompozicije (A1),

- komisija za umjetničku vrijednost kompozicije (A2),
- komisija za izvedbu.

Svakoj od komisija stoji na raspolaganju 10 bodova, pa ukupna najviša ocjena za jednu vježbu iznosi 30 bodova. U svakoj komisiji sudi po šest sutkinja (broj se može i povećati odlukom tehničke komisije) koje su potvrdile licencu za suđenje – brevé I, II, ili III ranga. Sutkinje III ranga su najuglednije sutkinje u Međunarodnoj gimnastičkoj federaciji i one mogu intervenirati u slučaju precijenjenih ili podcijenjenih ocjena. U tu svrhu sve su sutkinje povezane kompjuterskim vezama i u slučaju pogreške određenoj sutkinji crveni signal pokazuje pogrešku. Ona na ekranu dobije uvid u svoje odstupanje od ostalih sutkinja nakon čega je u najkraćem roku dužna ispraviti svoju ocjenu. (Prije se sazivao sastanak sutkinja pa je njihova rasprava oko ocjena otezala natjecanje koje sada, zbog prijenosa u medijima, mora teći primjerenim tokom). Pravilnikom su određene i razlike između sutkinja, pa tako za ocjene od:

- 9,70-10 bodova dopuštena je razlika od 0,10 bodova
- 9,20-9,69 bodova dopuštena je razlika od 0,20 bodova
- 8,20-9,19 bodova dopuštena je razlika od 0,30 bodova
- u svim ostalim slučajevima dodopuštena je razlika od 0,40 bodova ali ona ne smije biti veća od 0,80 bodova.

Određen je i broj težina u vježbi naime ne može biti više od 10 težina. Promijenjene su i vrijednosti težina koje su prikazane u tablici crteža pojedinih elemenata. Težine su stupnjevane tako da se od A težine koja donosi 0,10 bodova dalje povećavaju sve po 0,10 bodova. U tablici su prikazane težine elemenata od A do J i njihove vrijednosti izražene u bodovima.

TEŽINE	BODOVI
A	0,10
B	0,20
C	0,30
D	0,40
E	0,50
F	0,60
G	0,70
H	0,80
I	0,90
J	1,00

Novo je uvođenje trenerovog opisa vježbe putem simbola. Opisi se predaju sudačkoj komisiji prije natjecanja, a sadrže simbole za tehničke elemente i simbole za umjetnički dojam. Za originalne elemente, koji još nisu viđeni ili se ne nalaze u Pravilniku, trener je dužan do 15. siječnja tekuće godine poslati opis, kojeg težinu određuje tehnički odbor FIG-e. Na taj način su zaštićeni originalni, novi elementi i kombinacije elemenata, kada se oni prvi puta izvode.

Iz priloženog je vidljivo da se unaprijed pokušalo Pravilnikom odrediti sve elemente koji bi na natjecanju mogli biti problematični kako bi se znalo o čemu se radi. Takav je pristup ocjenjivanja omogućio smanjenje sudačkih odstupanja i povećanje objektivnosti. S druge strane, po mišljenju autora, ograničen je prostor razvoja ritmičke gimnastike, jer će sve vježbe ličiti jedna na drugu, a razlikovati će se u broju i uspješnosti izvođenja težina. Očito je da su se iz aspekta vrhunskog sporta morala jasno odrediti pravila. To, što najviša razina nije

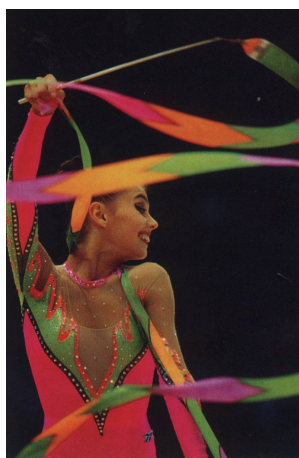
dohvatljiva za većinu natjecateljki (80-90%), čini jasnu crtu između onih vrhunskih (A skupina) i ostalih (B, C, D skupina) natjecateljki iz svjetskog vrha. Samo 26 natjecateljki iz A grupe ima pravo nastupiti na olimpijskim igrama, a samo 6 natjecateljki ulazi u finale po spravama. Zbog tako relativno složenih izlučnih pravila natjecanja ima naznaka da bi se na olimpijskim igrama odvijala samo natjecanja u skupnim vježbama, koja su atraktivnija, a ograničila ili ukinula pojedinačna natjecanja. No to je stvar budućnosti!

5. ZAKLJUČAK

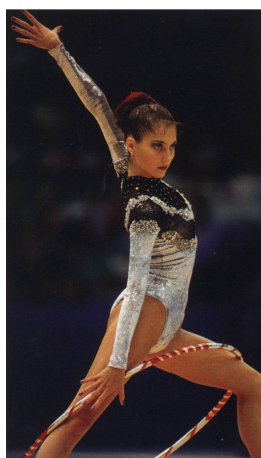
Navedene promjene u pristupu ocjenjivanju elemenata ritmičke gimnastike s jedne strane označile su probleme, ali s druge strane i rješenja za povećanje objektivnosti vrednovanja u ovom sportu. Iz priloženog se može zaključiti da taj proces nije nimalo jednostavan i permanentna edukacija sutkinja je nužna. Stoga treba stalno pratiti i prisustvovati velikim natjecanjima kako bi se držao korak s brzim razvojem ovog sporta. Olimpijske igre u Ateni pokazat će stvarno stanje u vrednovanju ritmičke gimnastike.

LITERATURA

1. Bodovni pravilnik ritmičko-sportske gimnastike (1988). Ur. Dragana Gomaz, GD Maksimir, Zagreb.
2. Federation Internationale de Gymnastique (2002). Code de pointage Gymnastique rythmique 2003.- 2004., Moutier.
3. Ritmičko sportska gimnastika, pravilnik za ocjenjivanje (1976). Ur. Branka Koturović, GSJ, Beograd.
4. Wolf-Cvitak, J. (2004). Ritmička gimnastika (u štampi). Ed. B. Kugler

1996

1996

2001